

Avdelningen för systemanalys, försörjningstrygghet och statistik
Urban Bergström
070-221 66 26
urban.bergstrom@energimyndigheten.se

fo.remissvar@regeringskansliet.se

Yttrande angående "Slutbetänkandet Förbättrat skydd för totalförsvaret" (SOU 2019:34)

Sammanfattning

- Energimyndigheten tillstyrker i stort förslagen i utredningen.

Energimyndighetens ställningstagande

Energimyndigheten (EM) delar bedömningen att totalförsvarets intressen bör värnas såväl inom energisektorn som inom övriga delar av totalförsvaret. Mot bakgrund av syftet med totalförsvaret är det rimligt att dess intressen i viss mån får företräde framför vissa av enskildas och andra aktörers intressen. Generellt får därför sådana författningsändringar som krävs för att värna totalförsvaret anses berättigade även om de innebär begränsningar och är ingripande för enskilda eller övriga aktörer i samhället. Detta förutsätter givetvis att dessa författningsändringar är väl avvägda, proportionerliga, nödvändiga och rättssäkra. EM noterar att de föreslagna författningsändringarna synes vara detta. Energisektorn är en väsentlig del av totalförsvaret och i många delar såväl en av förutsättningarna för det militära försvaret som för övriga delar av det civila försvaret. Mot denna bakgrund konstaterar EM att energisektorn behöver motsvarande skydd som övriga delar av totalförsvaret för att dess funktionalitet ska garanteras.

I dagsläget berörs EM av de förslag som presenteras i första hand som en sådan myndighet som ev. tillfrågas att lämna underlag till granskningsmyndigheten. Möjligen kan EM:s roll utvidgas om myndigheten i framtiden får till uppdrag att vara tillsynsmyndighet inom säkerhetsskyddsfrågor. Rollen kan även komma att ändras om tillämpningsområdet för den föreslagna lagen om överlåtelse och upplåtelse utvidgas i framtiden. Detta resonemang utgör utgångspunkten för EM:s yttrande.

I den mån författningsförslagen anses ge ett sådant skydd för totalförsvarets intressen avseende flygplatser och hamnar som inte kan uppnås inom ramen för säkerhetsskyddslagen och den komplettering till lagen som föreslagits eller annan författning torde samma resonemang gälla även för energianläggningar. Det torde även vara möjligt att peka ut sådana anläggningar på ett tillräckligt tydligt sätt.

EM noterar att det är väsentligt att all verksamhet och infrastruktur som är av betydelse för totalförsvaret och försörjningstryggheten får det författningsmässiga skydd som är nödvändigt för att inte försörjningstryggheten eller totalförsvarets förmåga ska påverkas negativt.

EM delar resonemanget att aktörer inte bör betungas med dubbla åtaganden och krav i den mån dessa överlappar mellan de olika lagstiftningar, t.ex. den föreslagna regleringen om överlåtelse och upplåtelse och säkerhetsskyddslagen. EM vill dock poängtera att det även är viktigt att beakta att de olika författningarna har olika omfattning, olika syften och olika formuleringar vilket kan leda till att deras tillämpningsområde eller perspektiv inte täcker varandra fullt ut. Sådana eventuella glapp bör omhändertas.

EM delar utredningens slutsats att de presenterade förslagen endast begränsar de aktuella riskerna, de åtgärdas inte helt. De kvarstående bristerna bör omhändertas och bli föremål för kommande utredningar och eventuella författningsmässiga förändringar.

Specifika synpunkter

Avsnitt 11.5.1.

EM delar resonemanget att skälet till att fast infrastruktur är att anse som totalförsvarsviktig ofta är den funktion som infrastrukturen möjliggör. Det är således många gånger denna funktion som behöver skyddas. Den bedömning som granskningsmyndigheten gör inom ramen för de föreslagna författningsregleringarna om överlåtelse och upplåtelse bör beakta den sammantagna risken, även riskerna kopplade till funktion.

Förslag till lag om överlåtelse och upplåtelse

I 4 kap. 2 § första stycket bestämmelsen reglerar de beslut granskningsmyndigheten kan fatta efter en fördjupad granskning. EM konstaterar att det torde finnas många fall där en upplåtelse kan innebära lika stor skada som en överlåtelse. EM menar därför att rekvisiten avseende upplåtelse bör vara lika stränga som för överlåtelse. Det rör samma infrastruktur och själva tillträdet till infrastrukturen kan många gånger innebära exakt samma risk oavsett om tillgången har sin grund i överlåtelse eller upplåtelse.

I 4 kap. 2 § sista stycket regleras rätten att kombinera ett föreläggande med vite eller påföljd att överlåtelsen/upplåtelsen annars är ogiltig. Det är av vikt att granskningsmyndigheten får de verktyg som behövs för att syftet med lagen ska uppnås. I den mån aktör väljer att betala vite men fortsätter att inte uppfylla de villkor som beslutats bör myndigheten då kunna besluta att överlåtelsen/upplåtelsen är ogiltig.

5 kap. 4 § Det kan övervägas om regleringen förutom de rena förbuden även bör omfatta situationer när granskningsmyndigheten har beslutat om villkor i den mån säljaren lider samma eller motsvarande skada som vid ett försäljningsförbud.

5 kap. 5 § Förutom förbud bör de fall då granskningsmyndigheten har beslutat om villkor antecknas.

Förslag till förordning om överlåtelser och upplåtelser

3 § i listan finns inte bara orter, utan även andra större geografiska områden t.ex. Gotland. Bestämmelsen bör därför omformuleras i enlighet med detta

Förslag till ändring i plan- och bygglag

3 kap 10 § och 11 kap. 10 § Det bör övervägas om formuleringen ”inte påtagligt påverkas” ger tillräckligt skydd för totalförsvarets intressen eller om formuleringen behöver skärpas för att syftet med regleringen ska uppnås på ett tillfredställande sätt.

Avsnitt 14.8 samt författningskommentaren till 4 kap 1 §. Utredningen ger uttryck för att samrådsmyndigheten i varje enskilt fall får överväga vilken information som behöver delas med granskningsmyndigheten för att utgöra ett tillräckligt beslutsunderlag. Om samrådet aktualiserar känslig information beskriver utredningen att ett yttrande kan bestå av samrådsmyndighetens rena bedömning eller slutsats. Ur ett rättssäkerhetsperspektiv menar EM att den beslutande myndigheten så långt som möjligt bör ha tillgång till den information som ligger till grund för beslutet. Det är en otillfredsställande ordning om granskningsmyndigheten tvingas fatta beslut endast utifrån en annan myndighets bedömning utan att ha tillgång till underlaget. Reglerna kring offentlighet och sekretess bör utformas på ett sådant sätt att aktörerna inom det offentliga kan dela de uppgifter som behöver delas. Eventuellt bör det övervägas att införa en reglering om att sekretessen för en uppgift hos den överlämnande myndigheten även blir tillämplig hos den mottagande myndigheten avseende sådana uppgifter som delas inom ramen för den föreslagna lagen om överlåtelse och upplåtelse.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Robert Andréén. Vid den slutliga handläggningen har därutöver deltagit chefsjuristen Rikard Janson, avdelningschefen Gustav Ebenå samt enhetschefen Mikael Toll. Föredragande har varit handläggaren Urban Bergström.

Robert Andréén

Urban Bergström

Beslutet har fattats elektroniskt i Energimyndighetens ärendehanteringssystem Iipax One.